

112165 - Cuma Gününde Duanın Kabul Edildiği Vakit ile İlgili Detaylı Bilgiler ve Dua İçin Son Secdeyi Uzatmanın Hükümü

Soru

Her cuma, icabet saati olması beklenen gün batımından bir saat önce, bilinçli olarak mescide giriyorum ve mescitte Tahiyyetu'l Mescid olarak iki rekât namaz kılıyorum. Sonra iki rekâtın son secdesinde gün batımına kadar secdede kalıyorum, secdemde akşam ezanına kadar dua ediyorum. Duamın makbul olması için secdede olma fırsatını değerlendiriyorum. Namazın kılınmadığı vakitlerde içinde secde bulunan bir sureyi bilerek okuyorum ve cuma günü akşam ezanı okununcaya kadar bir saat secde ediyorum. Bu davranış caiz midir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Alimler; duanın kabul edileceği saatin belirlemesinde farklı görüşler bildirmişlerdir. Ancak bu görüşler arasında delilleri açısından güçlü ve tercihli iki görüş bulunmaktadır.

1- Cuma ezanı ile namazın bitimine kadar olan süre zarfındadır.

2- İkinci namazından sonra güneş batımına kadar olan süre zarfındadır.

Bu her iki görüşün hadislerde delilleri mevcut olup ilim ehli bu görüşleri savunmuştur.

Birinci görüşün delili: Ebu Musa el Eş'ari r.a şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in şöyle dediğini işittim: "O vakit (cumanın makbul saati), imamın oturuşundan namazın bitimine kadardır." (Muslim 853)

Bu görüşte olanlardan Hafız b. Hacer r.h şöyle demiştir:

Selef alimleri hangi görüşün daha tercihli olduğu hususunda ihtilaf etmiştir. Beyhaki, Ebu el Fadl

yolu ile Ahmed bin Seleme el Neysaburi şöyle demiş: İmam Muslim şöyle dedi: Ebu Musa'nın rivayeti bu konuda en sahih ve en kaliteli hadistir. Beyhaki, İbn Arabi bu görüştedirler. El Kurtubi şöyle dedi: Bu konuda ihtilafsız bir metin olup başka bir şeye bakılmaz.

Nevevi doğrusu budur, demiş ve el Ravda eserinde bu görüşü kesinleştirmiştir. (Fethul Bari 2/421)

İkinci görüşün delili: Cabir bin Abdullah r.a, Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in şöyle dediğini rivayet eder: "Cuma gününde on iki saat vardır, Müslüman bir kul bu zamana denk gelir de Allah'tan bir şey talep ederse Allah ona verir, ikindi namazından sonra son saati değerlendirin." (Ebu Davud 1048, Nesai 1389, Elbani sahih demiştir. Nevevi el Mecmu 4/471)

Bu görüşü de destekleyenler çok olup başlarında iki sahabe (Ebu Hureyre ve Abdullah b. Selam r.a) vardır.

İbn Hacer r.h şöyle dedi:

Diğerleri Abdullah bin Selam'ın görüşünü tercih etti, bunun üzerine Tirmizi Ahmed'den rivayet etti ki o şöyle dedi: Hadislerin çoğu bu konudur ve İbn Abd el-Berr şöyle dedi: O, bu konuda en sağlam delildir. Said bin Mansur, sahih bir rivayetle Ebu Seleme bin Abdurrahman'a şöyle dedi: Ashab-ı Kiram toplanıp Cuma saatini tartıştılar, sonra ayrıldılar ve bunun cumanın son saati olduğu konusunda ihtilafa düşmediler. Ahmed ve İshak gibi birçok imam da bunu tercih etti ve Malikilerden Tartuşi ve El-Ala'i, kendi zamanındaki Şafii şeyhi olan şeyhi İbnü'z-Zemalkani'nin bu tercihi yaptığını rivayet etti. (Feth el-Bari 2/421)

Bu iki saatin her birinde duanın kabul olması umulur.

İmam Ahmed şöyle dedi: Duanın icabet edileceği ümid edilen saatle ilgili hadislerin çoğuna göre İkinci namazından ve güneşin gök tepeden geçmesinden sonra olduğu umulur. Tirmizî bunu ondan nakletmiştir. (Sünen-i Tirmizî 2/360).

İbn Kayyım Rahimehullah şöyle dedi:

Namaz saati de duanın kabul edileceği umulan bir saattir. Her iki vakit de icabet vaktidir. Her ne

kadar belirlenen saat ikindi namazından sonra olsa bile gün içinde ileri veya geri çekilmeyen belirli bir saattir. Namaz saati ise namaza tabidir. İster önce olsun ister sonra olsun sonuç olarak namaza tabidir. Çünkü Müslümanların toplanması, namaz kılmaları ve yakarmalarının duanın kabul olmasında etkisi vardır. Böylece toplandıkları saat icabet saatidir. Tüm hadisler bu konu üzerine ittifak etmiştir. Böylece Nebi s.a.v ümmetine dua etmek ve yakarmak için bu iki saati belirlemiştir. (Zad el Miad 1/394)

Şeyh Abdülaziz bin Baz r.h, şöyle dedi:

"Müslim'in bazı rivayetlerinde bunun böyle (cuma günü namaz bitinceye kadar imamın minberde oturması süresince) olduğu ifade edilmiştir ve Sahih Müslim'de Ebu Musa hadisinden şu şekilde merfu bir senetle rivayet edilmiştir. Bazı alimler bunun Ebu Burdah ibn Ebi Musa'nın sözlerinden kaynaklandığını açıklamış ve Nebi s.a.v'e merfu olmadığını belirtmişlerdir. Ancak doğru görüş ise Nebi s.a.v'e atfedildiği yönündedir. Ayrıca Cabir bin Abdullah ve Abdullah bin Selâm'ın ikindi namazı ile güneş batımı arasında olduğu hadisinde de yer almıştır. Bazı rivayetlerde cuma gününün son saati olduğunu zikredilir, dolayısıyla hepsi sahih olan ve birbiriyle çelişmeyen hadislerdir. Ancak bunların en tercihlisi ve umut verici olanı, namaz bitinceye kadar imamın minberde oturması ile ikindi namazından sonra güneş batana kadar olan zaman dilimidir. Bu vakitler en çok kabul olunan vakitlerdir ve cuma günü geri kalan vakitler duanın kabul olacağı umulan vakitlerdir, fakat en muhtemel vakit imamın namazın bitimine kadar minberde oturması arası ve yukarıda da belirttiğimiz gibi ikindi namazı ile gün batımı arasındadır. Bununla birlikte cumanın geri kalan saatlerinin de bu konuda zikredilen bazı hadislerin genel ifadesine göre bunun gibi icabet saati olması umulur. Dolayısıyla cuma gününün dua ve zikirle geçirilip bu mübarek saate denk gelmesi ümidiyle yukarıda belirtilen üç vakitte daha çok dua edilmesi gerekir. Çünkü Rasulullah s.a.v, bu saatin icabet saati olduğunu belirtmiştir. "Şeyh İbn Baz'ın Fetvaları" (12/401, 402).

Şeyh Muhammed bin Salih El-Useymin r.h, şöyle dedi:

"Cuma günü icabet saatlerinin en muhtemel vakti, namaz vakti olduğudur. Bunu birkaç hususla açıklayabiliriz:

Birincisi: Bu ifadeden Sahih-i Müslim'de, Ebu Musa el-Eş'ari'nin r.a hadisinde söz edilmiştir.

İkincisi: Müslümanların tek bir imam yönetiminde tek ibadet için toplanmasıdır. Bu toplanma vakti duanın icabet edilme vaktine daha yakındır. Bu nedenle Arafat gününde Müslümanlar tek bir alanda toplandıklarında yüce Allah alt semaya inerek meleklerle onlarla övünür, dualarını kabul eder. O halde kardeşim, bu zaman dilimine dikkat edin! Söz konusu vakit cuma namazı vaktidir. Peki, bu saat ne zaman başlar ve ne zaman sona erer? İmamın camiye girmesiyle başlar, namaz bitimiyle sona erer. Peki ne zaman dua ederiz? İmam içeri girer, minbere çıkar, selam verir ve sonrasında ezan okunur, ezan tekrar edilir, ezandan sonra bir ezan duası vardır. Ezan ile hutbe arasında bir ezan duası okunur. "Ey bu tam davetin ve kılınmak üzere olan bu namazın Rabbi olan Allah'ım! Muhammed'e vesileyi, fazileti ihsan et. Bir de kendisine vadettiğin Makam-ı Mahmud'u verip oraya ulaştır, sen vaadinden dönmezsın." Daha sonra imam hutbeye başlamadan istediğin duayı yaparsın. Aynı şekilde her iki hutbe arasında dünya ve ahiret konularında istediğin şekilde dua edebilirsin. Bununla birlikte namazda secdelerde dua edebilirsin. Nitekim hadiste geçtiği gibi: "Kulun Allah'a en yakın olduğu an, secde ettiği andır."

Peki, namazda başka dua edilecek yer var mıdır? İbn Mesud r.a rivayetinde olduğu gibi Nebi s.a.v şöyle demiştir: "...teşehhütten sonra dilediği gibi dua etsin." Bu ifade genel olup her türlü dua edilir.

Böylece icabet saatinde cuma namazı vaktinde birkaç fırsatımız oldu; değerli kardeşim, fırsatları yakalayın! Umulur ki icabet saatine denk gelirsiniz ve duanız kabul olur.

Aynı gün içerisinde duanın icabet edilmesi beklenen bir zaman daha vardır. Bu vakit ikindi namazını müteakiben güneş batımına kadardır. Ancak bu görüş bazı alimler için sorun teşkil etmiştir. Zira bir hadiste konuyla ilgili: "...namaz kılar vaziyette..." geçer. Oysa ikindi namazında sonra namaz bulunmamaktadır. Buna yönelik alimler şöyle cevap vermiştir: Namazı bekleyen namaz içindedir. Nebi s.a.v şöyle demiştir: "Namazı beklediği müddetçe kişi namazda sayılır" (Durus ve Fetava el Haram el Medeni, Yıl: 1416)

Nebi s.a.v'in "namaz kılar vaziyette" demesi ile ikindi namazında sonra namaz bulunmaması

hususunda iki ihtimal mevcuttur.

A-Maksat, oturup namazı beklemektir. Zira bu şer'i olarak namaz sayılır.

Ebu Hureyre: Sonra Abdullah bin Selam ile karşılaştığımda Ka'b ile olan konuşmayı dile getirdim:

Abdullah bin Selam: O zaman diliminin hangi zaman olduğunu biliyorum.

Ben: Bana hangi vakit olduğunu söyler misin?

Abdullah: Cuma gününün son vaktidir.

Ben: Nasıl günün sonu olur da Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem: "Namaz kılarak bu zamana denk gelen Müslüman bir kul..." demektedir? Oysa günün sonunda namaz kılınmaz.

Abdullah bin Selam: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle demedi mi: "Her kim bir yerde oturur ve namazı beklerse namaz kılincaya kadar namazda sayılır."

Ben: Evet, doğrudur. (Tirmizi 491, Ebu Davud 1046, Nesai 1430, Elbani sahih dedi.)

B-Maksat, duadır. Zira namaz sözlükte dua anlamına gelir.

Bedreddin el-Aini r.h, şöyle dedi:

Bu da göstermektedir ki namazdan kastedilen duadır, ayakta durmaktan kastedilen ise ayakta durma gerçeği değil, devamlılık ve sebatır.

"Umdat el-Kari Şerh el-Buhari" (6/242).

O halde "ve ayakta durup namaz kılıyor" deyiminin anlamı duaya devam ve sebat etmesidir.

Her kim cuma günü ikindi namazından sonra icabet saatine denk gelmek isterse bunun için çeşitli yöntemler vardır:

1. Kişinin ikindi namazından sonra dua etmek için mescitten çıkmaması gerekir ki bu ikindi namazının son saatinde denk gelir ve bu, mertebelerin en yükseğidir.

Said bin Cübeyr ikindi namazını kıldığında güneş batıncaya kadar kimseyle konuşmazdı.

2. Kişi güneş batmadan bir süre önce mescide gider, Tahiyyetu'l Mescid namazını kılar ve ikindinin son saatine kadar dua eder, bu da orta mertebede yer alır.
3. Kişi ikindi namazından sonra son saatinde evinde veya başka bir yerde oturup Rabbine dua eder, bu da mertebeleri en düşüğüdür.

Şeyh Abdülaziz bin Baz r.h'a soruldu:

Cuma gününün son saatinde icabet anına denk gelmek isteyen kişi, ikindi namazını kıldığı yerde mi olması gerekir yoksa evinde veya başka bir camide olabilir mi?

Şöyle cevap verdi:

Hadislerin zahiri ifadesi geneldir, kim icabet vaktinde dua ederse cuma gününün son saatinde duasının kabul olması umulur. Akşam namazını kılmak istediği camide bekler ve dua ederse bu icabet için daha muhtemeldir çünkü Nebi s.a.v, şöyle buyurmuştur: "...namaz kılar vaziyette..." Nitekim namazı bekleyen kişi, namaz kılan hükmündedir. Dolayısıyla namaz kılma yerinde olanın duasına icabet edilme ihtimali daha yüksektir. Yani namazı bekleyen, namaz kılan hükümdedir. Hasta olan kişinin oturduğu yerde namazı beklemesi veya kadının evinde oturduğu yerde namazı beklemesinde ve dua etmesinde sakınca yoktur. O da evindedir, akşam namazı kendi namaz yerindedir veya hasta kişi oradadır. Umulur ki duaları kabul edilir.

"Şeyh İbn Baz'ın Fetvaları" (30/270, 271).

Bu bağlamda, sizin (soruyu soran kişi) yaptığınız uygulama iki açıdan yanlıştır:

1. Hadiste ifade edilen namazın rükû ve secde içeren bir namaz olduğunu sanıyorsunuz fakat yukarıda da belirtildiği gibi namazı beklemek veya namaza devam etmek anlamına gelmektedir.
2. Tahiyyetu'l Mescid namazının ikinci secdelerini uzatmak, Nebi s.a.v'in sünnetine aykırıdır. Nitekim onun sünnetine göre namazda eylemler birbirine yakın sürede gerçekleştirilir. (111889) Numaralı sorunun cevabında, namazda son secdenin uzatılmasının Nebi s.a.v'in

sünnetine aykırı olduğu belirtilmiştir.